

τῆς συνήθους ἀταραξίας καὶ προέτεινεν εἰς τὸν πατέρα τὸ μέτωπον ὅπως ἀσπασθῇ αὐτό· οὗτος δὲ, νεύσας εἰς αὐτὴν νὰ καθήσῃ, τῇ ἔδωκεν ἐπιστολὴν ἀπεσφραγισμένην.

Ω.

(Ἔπεται συνέχεια.)

ΣΥΜΒΟΥΛΑΙ

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΧΕΙΡΩΝΑΚΤΑΣ.

(Συνέχ. Ἰδε φυλλὰς 360—375.).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

Χρήσις τοῦ χρόνου. — Ἔργασία.

Ματαία κατανάλωσις τοῦ χρόνου. — Συνετὴ χρήσις αὐτοῦ. — Τρόπος ἐργασίας. — Κανόνες ὁδηγοὶ τοῦ χειρώνακτος. — Ἀνάπαυσις τῆς Κυριακῆς καὶ ὁκνηρία τῆς Δευτέρας.

Ματαία κατανάλωσις τοῦ χρόνου.

Ἀλλ' ἡ ἐμπειρία τὴν ὁποίαν ἀπέκτησεν ὁ χειρώναξ, ἡ τέχνη τὴν ὁποίαν ἔμαθε καταντῶσιν ἀνωφελεῖς ἂν δὲν ἐργάζεται ἐπιμελῶς καὶ ἀόκνως. Τρίτος λοιπὸν ὅρος, ὅρος ἀναπόφευκτος πρὸς ἐπιτυχίαν, εἶναι ἡ συνεχὴς καὶ εὐσυνειδήτος ἐργασία, ἀπηλλαγμένη πάσης ματαίας κατανάλωσεως τοῦ χρόνου.

Ἡ σπατάλη τοῦ χρόνου εἶναι μωρία, ἀσυγχώρητος μὲν πρὸς πάντα, ὀλιγώτερον ὅμως ἄξια κατακρίσεως ὡς ἀκριβὴς γίνεται ὑπὸ πλουσίου· ἀλλ' ὁ χειρώναξ, ὅστις μόνον κεφάλαιον ἔχων τὸν χρόνον, καὶ μόνον εἰσόδημα τὴν ἐκ τῆς χρήσεως αὐτοῦ ἐργασίαν, καταναλίσκει αὐτὸν ἐπὶ ματαίῳ, καταστρέφει ἰδίαις χερσὶ τοὺς πόρους αὐτοῦ ἢ μᾶλλον γίνεται αὐτοκτόνος. Θέλεις νὰ ἐννοήσῃς πραγματικώτερον, φίλτατε ἀναγνώστα, πόσον μωρὸς εἶναι ὁ τοιοῦτος χειρώναξ; Φαντάσθητι ἄνθρωπον ὅστις ἔχων σάκκον πλήρη πενταδράχμων κάθηται εἰς τὴν ἄκρην τοῦ αἰγιαλοῦ, καὶ ἐκβάλλων ἐν πρὸς ἐν ρίπτει αὐτὰ εἰς τὴν θάλασσαν. Τοῦτο ἀπαράλλακτως πράττει καὶ ὁ χειρώναξ ὅταν, ἀντὶ ἐργαζόμενος νὰ κερδήσῃ πέντε δραχμῶν ἡμερομίσθιον, ρίπτει τὰς ἡμέρας αὐτοῦ εἰς τὴν ὁκνηρίαν ἢ τὴν κραιπάλην.

Ὁ χρόνος, ὡς εἴπομεν ἤδη, εἶναι θησαυρὸς, τοῦ ὁποῖου καὶ τὰ ψυχία πρέπει νὰ οἰκονομῇ ὁ χειρώναξ. Οὐτε λεπτὸν τῆς ὥρας πρέπει νὰ κατατρίβῃ ἐπὶ ματαίῳ, διότι τὰ λεπτὰ γίνονται ὥραι καὶ αἱ ὥραι ἡμέραι.

Ἡ ὁκνηρία εἶναι ὁ πλέον ἐπιφοβὸς ἐχθρὸς τῶν ἐργαζομένων, διότι πρὸ πάντων ἔχει μεγίστην ἐπιτηδειότητα εἰς τὸ ἀπατᾶν. Μυρίας μορφὰς λαμβάνει, χιλίας παγίδας τείνει ὅπως μακρύνῃ ἡμᾶς ἀπὸ τῆς ἐργασίας. Ποτὲ μὲν προφασίζομεθα ὅτι ἔχομεν

νὰ ἐνασχοληθῶμεν εἰς οἰκειακὴν τινα ὑπόθεσιν, ποτὲ δὲ ὅτι εἵμεθα ἠναγκασμένοι νὰ δεχθῶμεν πρόσκλησιν τινα, ἄλλοτε ὅτι ἔτυχεν ἀπροσδόκητον συμβεβηκὸς ἢ κακοδιαθεσία καὶ ἄλλοτε ἄλλο. Διὰ τοιούτων προφάσεων ἀγωνιζόμεθα νὰ δικαιολογήσωμεν τὴν ὁκνηρίαν· ἡ συνειδήσις ὅμως ἐλέγχει ἡμᾶς, καὶ τὸ ἐσπέρας ὅταν μείνωμεν μόνον αἰσθανόμεθα λύπην· ἀλλὰ τὸ κακὸν εἶναι ἀνεπανόρθωτον, διότι ὁ ἀπολεσθεὶς χρόνος δὲν ἀναπληροῦται ποτέ.

Οἱ νέοι τρέχουσι καὶ ἄλλον κίνδυνον· κυριεύονται συνήθως ὑπὸ μελαγχολίας, παραδίδονται εἰς σκέψεις ἀσκόπους, καὶ καταντῶσι ν' ἀποστρέφονται ὡς ἄλλον τυραννικὸν ζυγὸν τὴν ἐργασίαν. Καὶ ἐνῷ, φιλότιμοι ὄντες, δὲν ἀγαπῶσι τὴν ὁκνηρίαν, δελεάζονται ἐπὶ τέλους ὑπ' αὐτῆς. Ἡ ὁκνηρία, λέγει ὁ Τάκιτος, μισητὴ οὕσα τὸ κατ' ἀρχὰς πρὸς πολλοὺς, γίνεται προῖοντος τοῦ χρόνου ἀσπαστῇ, ἂν μόλις φανεῖσιν δὲν καταπολεμήσωμεν αὐτὴν δραστηρίως. (Invisa primo desidia, postremo amatur.)

Ἀπαιτεῖται ἄρα πᾶσα ἡμῶν ἡ ἐνέργεια πρὸς ἀπόκρουσιν τοιοῦτου φοβεροῦ ἐχθροῦ. Κανόνισον, αὐστηρῶς φίλε χειρώναξ, τὴν ἀσχολίαν ἐκάστης ὥρας· ἔχε θέλησιν ἰδίαν καὶ ἰσχυράν, καὶ ἐπ' οὐδεμιᾷ περιπτώσει μὴ παράβαινε τὰ ὠρισμένα· διότι ἐὰν μὲν ἐργάζεσαι δι' ἄλλον, αἱ ὥραι ἀνήκουσιν εἰς τὸν μισθοῦντά σε· ἐὰν δὲ διὰ σὲ αὐτὸν, ἔσο αὐστηρὸς ὡς θὰ ἦσα ἂν ἐμίσθους ξένον.

Ἀλλὰ καὶ ἐργαζόμενοι καταναλίσκομεν ἐνίοτε τὸν χρόνον εἰς μάτην· τί ὠφελεῖσαι παραδείγματος χάριν ἐὰν κοπιᾷς περὶ πραγμάτων περιττῶν ἢ μὴ ἀναγομένων εἰς τὸ χρέος σου; Ὁ κόπος πρέπει νὰ φέρῃ καὶ καρπὸν· ἄλλως ὁμοιάζεις πρὸς κηπουρὸν ποτίζοντα γῆν χέρσον μηδέποτε σπαρεῖσαν.

Σπαταλῶμεν ἐπίσης τὸν χρόνον κατατρίβοντες αὐτὸν εἰς κατόρθωσιν σκοποῦ κατὰ τὸ φαινόμενον οἰκονομικοῦ. Γεωργὸς τις, παραδείγματος χάριν, ἐπιθυμῶν νὰ πωλήσῃ εἰς ἀνωτέραν τιμὴν τὸν σῖτον αὐτοῦ, ἀπέρχεται ἐπὶ τούτῳ πολλάκις εἰς τὴν πόλιν· καὶ ναὶ μὲν πωλεῖ ἐπὶ τέλους αὐτὸν καὶ κερδαίνει δραχμὰς τινας περιπλέον· λησμονεῖ ὅμως ὅτι τὰ ἡμερομίσθια, τῶν ὁποίων ἐν τσοσούτῳ ἔστερήθη, ἦσαν πλείονα τῶν ὅσα ἐκέρδησε.

Σπαταλῶμεν πρὸς τούτοις τὸν χρόνον ἐπιχειροῦντες ἔργα, τὰ ὁποῖα μὴ ὄντες ἱκανοὶ νὰ φέρωμεν εἰς πέρας, ἀνζηταζόμεθα νὰ καταλείψωμεν ἀτελεῖ.

Κινδυνεύει ὡσαύτως ὁ χειρώναξ νὰ κατατρίψῃ εἰς μάτην τὸν χρόνον ἢ νὰ στερηθῇ τὰς ἐξ αὐτοῦ ὠφελείας, ὡς ἀκριβὴς ἐργάζεται ὑπὲρ ἄλλου, γνωστοῦ ὡς κακοπληρωτοῦ, ἢ ἐπιτρέπῃ νὰ συσσωρεύωνται οἱ μισθοὶ αὐτοῦ εἰς χεῖρας οὐχὶ τόσῳ πιστὰς, ἢ συντροφεύῃ μετὰ ὁκνηροῦ ἢ ἀνεπιτηδεύου.

Συνοπτικὴ χρῆσις τοῦ χρόνου.

Τί τὸ πρακτέον λοιπόν; Χρῆσιν εὐσυνειδήτην τοῦ χρόνου εἰς πράγματα ἐπωφελεῖ καὶ βεβαίαν ἔχοντα τὴν ἐπιτυχίαν, ἰδοὺ τί ἀπαιτεῖ ἡ φρόνησις παρὰ τοῦ χειρώνακτος.

Λέγομεν κοινῶς ὅτι ὁ μᾶτην καταναλωθεὶς χρόνος δὲν ἀναπληροῦται πλέον· ἀλλὰ τὸ ἀπόφθεγμα τοῦτο καὶ ἀληθινὸν καὶ ψευδὲς εἶναι. Ἀληθινὸν μὲν, καθόσον αἱ παρελθούσαι ὥραι δὲν ἐπανέρχονται· ψευδὲς δὲ, καθόσον διὰ συντονωτέρων κρίπων δυνάμεθα νὰ ἐκπληρώσωμεν καὶ τοῦ ἀπολεσθέντος χρόνου τὸ χρέος. Τὸν ἀπολεσθέντα χρόνον ἀνακτῶμεν οὕτως εἰπεῖν διπλασιάζοντες τὴν δραστηριότητά ἡμῶν, ὥστε ὅ,τι ἡμελέσκαμεν προτοῦ νὰ κατορθώσωμεν σήμερον. Ὁ χρόνος εἶναι ὅπως καὶ τὰ χρήματα. Ἐάν φέρ' εἰπεῖν μὴ ἐργασθεὶς ἓνα μῆνα, ἐστερήθης τοῦ μισθοῦ σου, ἐπιδίδεσθαι εἰς οἰκονομίαν, καὶ οὕτω ἀναπληροῖς ὅ,τι δὲν ἔλαβες. Τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ὁ χειρώναξ· ἐάν διὰ τοῦτον ἢ ἐκεῖνον τὸν λόγον καταπνέωσιν ἐπὶ ματκίῳ τὸν χρόνον, διπλασιάζει τὴν ἐργασίαν καὶ ἀναλαμβάνει ὅ,τι ἐστερήθη. Εἰσόδημα τοῦ χειρώνακτος εἶναι αἱ ἐργασίαι ὥραι· ἐκάστη ἄρα ὥρα ἔχει καὶ πρόσδοτον. Ἐάν λοιπὸν ἐστερήθῃ τῆς προσόδου ταύτης ἢ μὴ ἀποθαρρύνεται, διότι διπλασιάζων, ὥς προείπομεν τὸν κόπον αὐτοῦ, ἀνακτᾷ τὴν ἀπολεσθεῖσαν πρόσδοτον. Λέγω δὲ τοῦτο οὐχὶ ὅπως ἐνθαρρύνω τοὺς ὀκνηροὺς, ἀλλ' ὅπως παρηγορήσω καὶ ἐνισχύσω τοὺς φιλοπόνους. Δὲν λησμονῶ δὲ ὅτι πολλάκις καὶ ἀκουσίως στερούμεθα τοῦ χρόνου· αἱ ἀσθένειαι, αἱ ὑποθέσεις, αἱ λύπαι, αἱ πολιτικαὶ περιστάσεις καταδικάζουσι τὸν χειρώνακτα καὶ μὴ θέλοντα εἰς ἀργίαν.

Οἱ νέοι πρὸ πάντων οὐτε λεπτόν πρέπει νὰ σπαταλῶσιν· ἀνάγκη μάλιστα νὰ μάθωσιν ἐκ νηπιότητος ὅτι τόσῳ πλέον πρέπει νὰ ἐργάζωνται νέοι ὄντες, ὅσῳ ἢ ἐκ τῆς ἐργασίας πρόσδοτος ἐλαττοῦται προέουσας τῆς ἡλικίας. Τοῦ νέου αἱ ὥραι εἰσὶ χρυσίον, τοῦ μεσοκόπου ἄργυρος, καὶ τοῦ γέροντος μόλυβδος. Καὶ μὲν ὑπάρχουσι τινες τῶν ὁποίων αἱ ὥραι κατὰ πάσῃν ἡλικίαν εἰσὶ χρυσός· τοῦτο ὅμως ἰδιάζει μᾶλλον εἰς τὰς διανοητικὰς ἐργασίας, καὶ οὐχὶ εἰς τὰς ἀπαιτούσας κόπους σωματικούς.

Μία κοινὴ παροιμία λέγει· « Ὁ Σ τοὺς εἴκοσι γινώσκει, ὁ Τ τοὺς τριάντα γράσκει, καὶ ὁ Γ τοὺς σαράντα γυνάσκει. Διαφορετικὰ, οὐτε γινώσκει, οὐτε γράσκει, οὐτε γυνάσκει » (*). Ἐννοεῖς, φίλε χειρώναξ, τί σημαίνει ἡ παροιμία αὕτη; Σημαίνει ὅτι νέος ὢν πρέπει νὰ ἐργάζεσθαι μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας καὶ φειδοῦς τοῦ χρόνου, ὥστε ὅταν προχωρήσῃ ἡ ἡλικία σου νὰ ἔχῃς ἤδη χρηματικὸν τι κεφάλαιον, ἱκανὸν νὰ ἐπαρ-

κῆτῃ εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς μελλούσης οἰκογενείας σου· καὶ ὅτι ἂν νέος ὢν δὲν ἐργάζεσθαι ἐπιμελῶς καὶ δὲν οἰκονομῇς τὸν χρόνον, ὅταν αὐξήσῃς τὰ ἔτη σου οὐτε χρήματα θὰ ἔχῃς, οὐτε οἰκογένειαν θὰ δύνασθαι νὰ διχθρέψῃς.

Τρόπος ἐργασίας.

Γίνεται δὲ καταλλήλως ἡ χρῆσις τοῦ χρόνου ἐάν γινώσκωμεν τὸν τρόπον τῆς ἐργασίας. Τί δὲ ἐννοῶ λέγων τρόπον ἐργασίας μνησάνεις, φίλε ἀναγνώστη, ἐξετάζων μετ' ἐμοῦ τίς εἶναι καλὸς χειρώναξ.

Καλὸς χειρώναξ δὲν εἶναι ἀπλῶς ὁ ἔχων σωματικὴν δύναμιν, ἀλλ' ὁ μεταχειριζόμενος αὐτὴν καταλλήλως, ὁ συνδυάζων αὐτὴν μετὰ ἐπιτηδειότητος καὶ ἀναπληρῶν ἐν ἀνάγκῃ τὴν μίαν διὰ τῆς ἄλλης.

Ἀλλὰ καὶ ὁ συνδυασμὸς αὐτὸς δὲν ἀρκεῖ μόνος· ὅπως καρπωθῇ ὁ ἐργαζόμενος τὴν θέουσαν ὠφέλειαν πρέπει νὰ διευθύνῃ τὰ δύο αὐτὰ προτερήματα, τὴν δύναμιν λέγω καὶ τὴν ἐπιτηδειότητα, μετὰ φρονήσεως. Δυστυχῶς ὅμως λανθάνονται κατὰ τοῦτο πολλοὶ χειρώνακτες. Οἱ μὲν, προθυμίαν ἔχοντες πολλήν, ἐπιδίδονται μετὰ τοσοῦτου ζήλου εἰς τὴν ἐργασίαν, ὥστε εἶναι ἀδύνατον, ἐάν ἐξακολουθήσωσι τὸν αὐτὸν τρόπον, νὰ μὴ πάθωσι κατὰ τὴν υἰεῖαν. Πλὴν τούτου, ὁ ὑπερβολικὸς κόπος φέρει ταχεῖαν χαίνωσιν. Ὅταν ὁ ἵππος τρέχῃ ὀρμητικῶς εὐθύς ἐξ ἀρχῆς, καταπονεῖται ταχέως καὶ μόλις δύναται νὰ βαδίσῃ. Πρὸς τοιοῦτον ἵππον ὁμοιάζει καὶ ὁ ὑπὲρ τὸ δέον ζηλωτὴς χειρώναξ.

Οἱ δὲ ἐξ ἐναντίας δυσκολεύονται καὶ ν' ἀρχίσωσι τὴν ἐργασίαν. Ὅσῳ νὰ ἐτοιμασθῶσιν, ὅσῳ νὰ ἐτοιμάσωσι τὰ ἐργαλεῖα παρέρχεται ὥρα ὀλόκληρος· νομίζεις ὅτι ἀποστρέφονται τὸν κόπον καὶ ὅτι προσπαθοῦσι ν' ἀποφύγωσιν αὐτόν· ἀλλὰ καὶ ὅταν ἀρχίσωσι, προχωροῦσι βραδέως. Ἐάν δὲ ἐξαρθῇ ἐπὶ τέλους ὁ ζήλος αὐτῶν, ἐξάπτεται μετὰ παρέλευσιν ἱκανοῦ μέρους τῆς ἡμέρας.

Ἄλλοι πάλιν ἐργάζονται ἀτάκτως καὶ περιοδικῶς. Καὶ ποτὲ μὲν δεικνύουσι μεγίστην προθυμίαν, ποτὲ δὲ καταλαχιδνόνται ὑπὸ νάρκης· ἀλλ' εὐκολὸν νὰ ἐννοήσωμεν ὅτι ἡ ἀταξία αὕτη καὶ τὸ ἔργον βλάπτει· διότι τὸ μὲν μέρος τὸ γινόμενον ἐν ὥρᾳ εὐθυμίας, γίνεται τελειότερον, τὸ δὲ ἐν ὥρᾳ ἀθυμίας, ἀτελέστερον.

Ἰπάρχουσι δὲ καὶ ἄλλοι καταβάλλοντες πλείονος κόπους ἢ ὅσους ἀπαιτεῖ τὸ ἔργον. Οἱ τοιοῦτοι ὁμοιάζουσι πρὸς ἀδέξιον κωπηλάτην, ὅστις ῥίπτει ὀλοκλήρου τοῦ σώματος τὸ βάρος ἐπὶ τῆς κώπης. Ὁ ἰδρὼς καταπίπτει συνεχῆς ἀπὸ τοῦ μετώπου αὐτοῦ, αἱ δυνάμεις ἐξαντλοῦνται, καὶ ὅμως ἡ λέμβος δὲν προχωρεῖ· ἐνῷ ὁ ἐπιδέξιός κωπηλάτης μεταχειρίζεται μόνους τοὺς βραχίονας, μήτε κἂν

(*) Ὁρε Πανδ. Τόμ. Γ'. σελ. 322.

τοὺς ὤμους κινῶν· ἡ δὲ λέμβος ὑπακούει αὐτῷ ὡς ἵππος εἰς ἀναβάτην.

Εὐρίσκονται πρὸς τούτοις καὶ τινες μὴ κοπιῶντες ὅσον πρέπει, καὶ διὰ τοῦτο μὴ κερδαίνοντες ἀρκετά. Ὁμοικζουσι δὲ καὶ οὗτοι πρὸς γεωργόν, ὅστις ἀντὶ τῆς ἀροτριώσεως βαθέως τὴν γῆν μόλις σχίζει τὴν ἐπιφάνειαν· ἀλλ' εὐτελεῖς εἰσὶν οἱ καρποὶ τοιαύτης ἀροτριώσεως.

Ὁ καλὸς ὁμῶς χειρῶναξ εἰς οὐδεμίαν τῶν ἀνωτέρω παρεκτροπῶν ὑποπίπτει· ἀλλ' ἐπιχειριζόμενος μετὰ θάρρους τὸ ἔργον αὐτοῦ, μετὰ θάρρους καὶ προχωρεῖ. Ἐργάζεται τακτικῶς, δαπανᾷ ὅσας δυνάμεις πρέπει νὰ δαπανήσῃ, σπεύδει ἀλλὰ δὲν βιάζεται καὶ ἀποφεύγει τὴν δυσθυμίαν καὶ τὴν ἀργίαν.

(Ἔπεται συνέχεια.)

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ.

Τῇ διευθύνσει τῆς Παρθώρας.

Πενιχρά τινα ἔχω νὰ πέμψω τῇ Παρθώρᾳ εἰδῶς, ὅτι οὐδὲν, ὅσον πενιχρὸν καὶ ἦ, ἀρχαιολόγημα ἀπορρίπτεται ὅλως ὑπὸ τῶν ἀρχαιοφίλων, ὡς συντελοῦν πως εἰς οἰκοδομίαν τοῦ τῆς ἀρχαιότητος πολυπλατοῦ καὶ πλουσίου ἐθνικοῦ οἰκοδομήματος· ἀλλ' ἵκανὸν τοῦτο μῦθον ἐπὶ γραῇ.

Παρὰ τὴν Φιλιππούπολιν κεῖται χωρίον εὐτελὲς Ἀχλάνι καλούμενον· ἐν τούτῳ γενομένων ἐσχάτως ἐκ περιστάσεως ἀνασκαφῶν, ἀνεκαλύφθησαν ἐρείπια ἀρχαίου ναοῦ, ἀγνώστου ἐποχῆς, καὶ δύο ἀνάγλυφα ἡρωτηριασμένα, ἐπὶ τινος δὲ πλακὸς ἀναγινώσκεται ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή, ἥς τὰ συμμιγῆς τῶν ῥωμαϊκῶν καὶ ἐλληνικῶν γραμμάτων καὶ λέξεων μαρτυρεῖ τὴν ῥωμαϊκὴν αὐτῆς ἐποχὴν πρὸς τοῖς λοιποῖς τεκμηρίοις· ἀντέγραψε δὲ αὐτὴν ὁ Κ. Ν. Λούσης.

DEO MHDYZEI MENSAM

S. MINUTIVS LAE TVS VETRAN

LEC. VII. C. P. E. PRO SE ET SVIS

V. S. L. M.

IMP. VESPASIANO VII COS.

ANTIOXEOS THC ΠΡΟΣ ΔΑΦΝΗΝ

ΤΟΔΕ ΔΩΡΟΝ

Ἐν δὲ Βοδινού (κώμῃ παρὰ τὸν Στενήμαχον), ἐν τοῖς ἐρείπιοις πυρποληθείσης τινὸς οἰκίας, ἀνευρέθη τεμάχιον μαρμάρου, ἐφ' οὗ ἀναγινώσκονται τὰ ἐξῆς·

· · · · · ΓΑΡΞ · · · ·
· · · · · ΑΠΟ · · · ·
· · · · · ΑΝΕΘ · · · ·
· · · · · ΡΟΝ · · · ·

Πρὸς τὴν δυτικὴν ἄκρην τῆς κώμης τούτης, ἦτις καὶ ἄλλα ἀρχαῖα ἐρείπια οὐκ ὀλίγα περιέχει, εὐρίσκεται πηγή τις, ἐφ' ἧς ὑπάρχει ἐπίγραμμα, ὅπερ, νομίζω, ἄξιον εἶναι νὰ ἐφελκύτῃ τὴν προσοχὴν τοῦ περιηγητοῦ, καταδεικνύον, ὅτι ἐν καιροῖς βάρεσι καὶ σκοτεινοῖς ὑπῆρχον καὶ κατὰ τὰς ἀποκέντρους ταύτας χώρας ἄνδρες οὐχ ὅλως ἄγευστοι τῶν τῆς Κασταλίας ναμάτων· ἰδοὺ τὸ ἐπίγραμμα·

« Θεατὰ, μὴ με παρέλθῃς, τὴν λιτότητα ὄρων »
Κασταλία ἂν δὲν εἶμαι, ἔχω νάμα γλυκερόν.

« αἰωγ' »

Ἐν ἄλλῳ χωρίῳ (παρὰ τὴν Φιλιππούπολιν κειμένῳ), Κορμάτσιοι καλούμενω, εὐρέθη κατὰ τὸν παρελθόντα χειμῶνα ἀνδριάς τις ἐνὸς περίπου πῆχ. ὕψους, κομφοτάτης τέχνης, τῆς ῥωμαϊκῆς ἰσως ἐποχῆς, ἀφ' οὗ ὁμῶς ἐλλείπει ἡ κεφαλὴ ἀτυχῶς· ὁμοιος τοιοῦτος ἄλλος ὑπάρχει ἐν Στενήμαχῳ, μείζονος ὁμῶς μεγέθους, σχεδὸν φυσικοῦ ἀναστήματος· καὶ ἀπὸ τούτου ἐλλείπει ἡ κεφαλὴ. Ἡ ἀποτομὴ αὕτη τῶν κεφαλῶν, ἦτις καὶ εἰς ἄλλα ἀγάλματα παρατηρεῖται, εἶναι ἰσως ἔργον τοῦ ζήλου τῶν πρώτων χριστιανῶν.

Πρὸ τεσσάρων δ' ἐτῶν εἰς χωρίδιόν τι τοῦ Παζαρτζηκίου, Κονάρι καλούμενον, εὐρέθησαν ἐντὸς ἀγρῶν παλαιὰ ἐρείπια μεγάλα, καὶ ἐν αὐτοῖς δύο ἀνάγλυφα καθαρῶς μαρμάρου καὶ λαμπρῆς τέχνης, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ ἰδόντος αὐτὰ Κ. Κ. Σακτίδου· τὸ ἐν, ἔχον μῆκος δύο καὶ ἡμισείας σπιθαμῶν, πλάτος δὲ δύο, παρίστησι τὸν Δία καὶ τὴν Ἥραν γυμνοὺς μέχρι τῆς ὀσφύος, κρατοῦντας λόγχας ἐν τῇ ἀριστερᾷ, ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ δυσδιάκριτόν τι ὡς ἐπὶ βωμῶν· ἀριστερᾷ δὲ αὐτῶν φαίνονται γεγλυμμένοι αἱ τρεῖς χάριτες, ἡμφιεσμένοι· εἰς τὸ ἄνω δὲ μέρος τῆς πλακὸς ἀναγινώσκεται ἡ ἐπιγραφή ΤΩΙ ΚΤΡΙΩΙΑΠΚΑΙΗΡΑΙ. Τὸ ἕτερον ὁμοίως εἰκονίζει ἄνδρα καὶ γυναῖκα ἀλλ' ἄνευ ἐπιγραφῆς.

Ἐν τοῖς νῦν λοιπὸν καλυδοκτίστοις καὶ ἀθλίαις χωρίδοις ἦν ὅτε ὑπῆρχον οἰκοδομήματα μεγάλα, καὶ ἴσταντο ἀνδριάντες καὶ ἀγάλματα, καὶ, ὡς εἰκὸς, ἠκομαζε τέχνη καὶ πάντα τὰ προαπαιτούμενα καὶ παρομαρτοῦντα.

Τῇ 30 Σεπτεμβρίου 1865.

Ἐν Φιλιππουπόλει.

ΒΑΣΙΛΙΟΣ Γ. ΣΚΟΡΔΕΛΗΣ.